

Waarschijnlijk geval van bigamie bij de Torenvalk *Falco tinnunculus*

Hans Potters

Toen begin 1994 een nestkast voor Torenvalken werd geplaatst in het cultuurland ten oosten van Roosendaal, werd deze onmiddellijk bezet door een paartje. Sindsdien hebben de valken daar jaarlijks gebroed, waarbij tot op heden 41 eieren en 36 uitvliegende jongen zijn geproduceerd. Het seizoen 2000 verliep evenwel niet als voorafgaande jaren. Bij de betreffende nestplaats werden in maart regelmatig drie ruziende vogels opgemerkt. Deze schermutselingen werden in eerste instantie versleten voor territoriale conflicten met een naburig broedpaar. Pas bij de controles van het lokale nestkastenbestand kwam ik erachter dat er waarschijnlijk sprake was van bigamie. Het paar op de traditionele broedplaats presteerde zoals gewoonlijk: legbegin 1 april, 6 eieren en 5 uitgevlogen jongen. Tot mijn verbazing bleek echter dat er ook een Torenvalk nestelde in een kast bestemd voor holenduiven *Columba oenas*. De onderlinge afstand tussen beide broedplaatsen bedroeg slechts 200 m. Dit vrouwtje begon aanmerkelijk later met de eileg, namelijk op 26 april, legde 5 eieren en bracht 4 jongen groot. Ondanks het feit dat het terrein in de broedtijd wekelijks is bezocht, is er nooit een tweede mannetje gezien.

Een vrijwel identiek geval wordt beschreven door Village (1990). De twee vrouwtjes van een bigaam mannetje nestelden in zijn geval 150 m van elkaar verwijderd. Het 'primaire' vrouwtje, de partner van het mannetje in voorafgaande jaren, startte de eileg op 19 april, terwijl het 'secundaire' vrouwtje pas op 7 mei het eerste ei legde. Opvallend was hier overigens dat het aantal grootgebrachte jongen (resp. 3 en 5) groter was bij het secundaire vrouwtje. Bijlsma (1993) noemt drie mogelijke gevallen van bigamie bij Torenvalken in Drenthe, alle in 1990. Eenmaal betrof het twee legfels van vermoedelijk verschillende vrouwtjes in hetzelfde nest, de andere keren ging het om broedplaatsen met onderlinge afstanden van 150 en 325 m.

De mate waarin polygamie voorkomt bij Torenvalken is gering. In Drenthe is het bij hooguit 1% van 303 territoria geconstateerd (Bijlsma 1993) en in Schotland bij 0.7% van 136 paren (Village 1990). Beide auteurs stellen overigens wel vast dat het verschijnsel alleen in muizenrijke jaren optreedt. Wat het vermoedelijke geval van bigamie bij Roosendaal bijzonder maakt, is het feit dat het plaatsvond in een (althans landelijk gezien) niet al te best muizenjaar. Wellicht was de lokale voedselsituatie echter een stuk gunstiger.

Summary: Probable case of bigamy in the Kestrel *Falco tinnunculus*

In 2000, two females occupied nestboxes 200 m apart, probably sharing the same male (only a single male was recorded). The first female initiated egg-laying on 1 April; 5 out of 6 eggs resulted in fledglings. The second female started on 26 April, raising 4 young out of 5 eggs. Although 2000 was not a vole year in The Netherlands, the situation at this particular site may have been different (not quantified).

Literatuur

Bijlsma R.G. 1993. Ecologische atlas van de Nederlandse roofvogels. Schuyt & Co., Haarlem.
Village A. 1990. The Kestrel. Poyser, London.

Adres: Robijndijk 42, 4706 LW Roosendaal.

Volwassen vrouwtje Torenvalk in opening nestkast, Weersloot, Amsterdam-Noord, 24 april 2001 (Nirk Zijlmans). *Adult female Kestrel in entrance of nestbox near Amsterdam in spring 2001.*